

KOMMENTARER: EMMA STRÖMBERG

Irrationellt – också ur ett ekonomiskt perspektiv

Två och ett halvt år in i Orpos regeringsperiod börjar nedskärningspolitiken synas i människors vardag: bland dem som blivit uppsagda på grund av regeringens nedskärningar i den offentliga förvaltningen, bland invandrare som lever i allt större osäkerhet om sina framtidsmöjligheter i Finland, och bland låginkomsttagare som måste klara sig på ännu knappare resurser.

I min sambos arbete, med kommunal bostadsrådgivning för personer som är eller riskerar att bli bostadslösa, syns det hårdnande samhällsklimatet konkret varje dag. För ett år sedan hade de flesta klienterna ännu kvar sin bostad, men hotades till exempel av vräkning på grund av hyresskulder. Nu är många som tar kontakt redan bostadslösa och i en mer desperat situation.

Välfärdsområdet har skurit ner resurserna inom socialt arbete, FPA har fått striktare kriterier för att bevilja hjälp, och diakonins resurser räcker inte heller till för att hjälpa i den utsträckning de tidigare kunnat.

Och så skyfflas människor med en bred palett av sociala utmaningar till den kommunala bostadsrådgivningen – en ny lagstadgad tjänst (stiftad av förra regeringen), som var tänkt som ett komplement för att stärka det *förebyggande* sociala arbetet.

Detta får fungera som en bild för hur miljoner och miljarder inte bara är siffror i en Exceltabell på

Finansministeriets bord, utan får konkreta följder för människor.

Men när Finansministeriet åtnjuter den största auktoriteten och deras analyser och prognoser ses som Sanningar med stort S, är det just siffror som tillåts dominera politiken. Finansministeriet ses inte som en aktör som kommer med sitt perspektiv på verkligheten, vid sidan av andra perspektiv.

Finansministeriets auktoritet fick sig dock en törn i våras då ministeriet ställde sig som garant för regeringens sänkning av samfundsskatten och marginalskatten för de högsta inkomstklasserna. Enligt Finansministeriets bakgrundstext skulle skattelättnaderna finansiera sig själva genom så kallade dynamiska effekter, men ministeriet erkände självt att forskningen inte var entydig (se min kommentar i *Nya Argus* 3–4). Men trots viss kritik – även från högerprofiler och ekonomer – är resultatet ändå att *”trickle down”*-idén fick ett starkare fotfäste i den finländska politiken.

I oktober kom alla partier, utom Vänsterförbundet, överens om en skuldbroms som innebär att Finlands statsskuld i förhållande till BNP ska minskas med 0,75 procent per år. Det innebär årliga nedskärningar i miljardklassen om tillväxten inte tar fart. Finanspolitiken ska övervakas av rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken, som kan kräva att

regeringen vidtar åtgärder om finanspolitiken inte hålls inom de överenskomna ramarna.

Regeringen har hunnit driva igenom stora nedskärningar i socialskyddet och försämrat fackförbundens och arbetstagares ställning, men jag skulle säga att år 2025 var året då regeringen befäste högerns ideologiska övertag över den ekonomiska diskursen, alltså att högerns perspektiv på ekonomi ännu mer cementerades som det neutrala, *common sense*.

Regeringen fick inte bara igenom skattelättnader för höginkomsttagare med en prislapp på en miljard euro, utan också skuldbromsen som ska se till att högern har makten över den ekonomiska politiken oberoende av om de vinner eller förlorar val. De lyckades framför allt cementera en högerideologisk syn på ekonomin: att tillväxtåtgärder innebär skattelättnader och att åtstramning är enda vägen ut ur en skuldspiral (fast det snarare kan leda till en ännu värre skuldspiral, där åtstramningar leder till en nedgång i ekonomin som leder till ännu fler nedskärningar, och så vidare).

Skuldbromsen innebär att politiken i ännu högre grad kommer att styras ur ett enögt kamrersperspektiv. Det problematiska med att en grupp ekonomer ska sättas över det politiska beslutsfattandet är inte enbart det uppenbara demokratiproblemet med att ett icke-demokratiskt valt organ ska ge sitt

godkännande åt politiken. Det är lika oroväckande hur skuldbromsen och kontrollorganet riskerar leda till att ett snävt ekonomiskt perspektiv får företräde framför andra perspektiv i beslutsfattandet.

Snävt är nyckelord här. Det handlar inte om huruvida man tycker att ekonomin är viktig eller inte. Statsfinanserna är självklart en av grundbultarna i samhällsbygget. Men mainstreamekonomi opererar med vissa utgångspunkter, där vissa faktorer tas med i kalkylerna och andra lämnas utanför de matematiska beräkningarna. En statsbudget är ett otroligt komplext bygge där enskilda beslut kan ha konsekvenser för en mängd områden i samhället.

När regeringen skär ner i den offentliga förvaltningen leder det till att anställda blir arbetslösa och statens utgifter för arbetslöshetsunderstöd ökar. När regeringen skär ner i finansieringen för mentalvård och missbrukarvård, kan det leda till sämre arbetsförmåga, när barnfattigdomen ökar leder det till ökad marginalisering, sinkade klimatåtgärder blir dyra på sikt och så vidare.

Att enbart stirra på bokföringen och snäva ekonomiska kalkyler blir i förlängningen irrationellt och kontraproduktivt – också ur ett ekonomiskt perspektiv. Det utgör en risk både för samhällsekonomin och för oss medborgare att låta ett enögt ekonomistiskt perspektiv få ännu större dominans.

3.12.2025

Året med *Nya Argus*

Regeringens saxpolitik drabbade många i år. Som vi tidigare har nämnt (nummer 1–2) hörde *Nya Argus* till de tidskrifter som miste statsstödet från Centret för konstfrämjande Taike – för vår del en minskning från 6000 € (2024) till noll. Detta samtidigt som utgifter för tryck och distribution fortsätter att stiga. (Bland andra Förbundsarenan har vädjat för att staten, som huvudägare i Posti, borde sänka taxorna för tidskrifter.)

Vår larmsignal i nummer 1–2 hörsammades av glädjande många läsare (se ”Tack för stöd”, *NA* 3–4). Privata donationer, sammanlagt ett fyrsiffrigt belopp, lappade ihop en del av hålet efter det uteblivna statsstödet. Ytterligare lindring, om också tillfällig, gav prissumman 1500 € från Tidskriftscentralens utnäm-

ning av *Nya Argus* till ”Årets finlandssvenska kulturtidskrift”.

På grund av de här positiva signalerna och bidragen tvingades vi inte skära ner helt drastiskt på antalet tidskriftssidor. Cirka elva procent har *Nya Argus* 2025 ändå magrat, jämfört med årgång 2024.

Samtidigt har nya, utmärkta manuskript fortsatt att strömma in, så vi hoppas att gamla och nya läsare kommer ihåg att förnya prenumerationen. Dessutom påminner vi om att gåvoprenumerationer är hållbara julklappar och ett konstruktivt sätt att stöda *Nya Argus*. Också direkta donationer är som förut välkomna till vårt konto, FI10 8000 1400 1020 76.

— Red.